

11. přednáška

Téma přednášky: Výživa ovcí

Cíl přednášky:

Jedenáctá přednáška je zaměřena na výživu bahnic, odchov a odstav jehňat, výkrm ovcí a jehňat, krmení chovných beránek a plemenných beranů. Studenti se seznámí se způsoby výživy těchto kategorií ovcí a s jejich rozdíly potřeby živin.

Úvod

- Jednou z hlavních výhod chovu ovcí je schopnost využívat méně hodnotná rostlinná krmiva, která jsou přeměňována na živočišné produkty. V podhorských a horských oblastech a v místech, kde nelze využívat zemědělskou techniku, je pastva ovcí mnohdy jedinou možností, jak udržet krajinu v kulturním stavu.
- V posledních letech je v malochovech velmi rozšířeným trendem pořízení si několika ovcí, a to za účelem údržby zatravněných ploch. Stavy ovcí se proto zvyšují, avšak v řadě případů si ovce pořizují lidé, kteří s jejich chovem nemají vůbec žádné zkušenosti.

- **Jedním z rozhodujících faktorů, který rozhoduje o zdraví zvířat a kvalitě jejich chovu je vyvážená krmná dávka.** V malochovatelských podmínkách, zejména pak při sezónním chovu (pořízení si ovcí na období jaro až podzim, resp. sezónní výkrm mladých ovcí) je základem krmné dávky pastva. **V jarních až podzimních měsících je základem krmné dávky pastva, seno, krmná sláma, jadrné krmivo, zatímco v zimních měsících je základem krmné dávky kvalitní luční seno, krmná sláma, jadrné krmivo, případně okopaniny či konzervovaná silážovaná krmiva.**
- Všechny kategorie ovcí mají mít celoročně přístup k minerálnímu (případně minerálně-vitaminóznímu lizu). **Voda musí být k dispozici ovcím celoročně.**

Trávicí soustava

- Morfologická stavba, objemnost a metabolická funkce trávicí soustavy umožňuje ovcím vysoký příjem, stravitelnost a využitelnost živin z objemných krmiv.
- **Při výživě ovcí je nutné respektovat plemennou příslušnost, užitkový směr, růst, fázi reprodukčního cyklu, hmotnost atd.**
- Ovce trpí řadou dietetických onemocnění, která vychází z jejich nesprávné výživy. Při pastvě na mladém porostu jetelovin, vojtěšky, řepky, luštěnin a obilovin může dojít k nadměrné tvorbě a hromadění plynu v bachoru a dojde k nadýmání.
- Při krmení ovcí se snažíme o dodržování všech obecných zásad techniky krmení přežvýkavců. Každá nerovnoměrnost se projeví snížením užitkovosti a zvýšením spotřeby živin na jednotku produktu. Nedostatečná výživa vede ke zhoršení výživného

stavu zvířat a ke změně kvality vlny. Roste vlna tenká, „hladová“, se sníženou pevností.

- V technice krmení uplatňujeme obdobné zásady jako při krmení skotu. Metabolická velikost těla ($H^{0,75}$), a proto i příjem krmiva a nároky na obsah živin v krmné dávce jsou ve srovnání se skotem 6 – 7 krát menší. Použijeme-li průměru těchto hodnot (6,5), můžeme pro hrubou orientaci např. u jehněte o hmotnosti 10 kg předpokládat 6,5krát menší spotřebu než u telete o hmotnosti 120 kg a krmná dávka sestavená pro vykrmovaného býčka o hmotnosti 240 kg bude mít vhodné zastoupení jednotlivých krmiv pro vykrmovaného beránka o hmotnosti 20 kg. Odchovávaná jehnička o hmotnosti 30 kg dostane stejná krmiva jako jalovice o hmotnosti 360 kg, jen jejich dávky budou 6,5krát menší. Bahnice o hmotnosti 50 kg bude mít 6,5krát menší nároky na živiny než 600 kg těžká dojnice a plemenný beran o hmotnosti 80 kg bude krmen podobně jako plemenný býk o hmotnosti 970 kg.

Výživa ovcí v průběhu roku

- I. letní krmení - pastva
- II. zimní krmení - ve stáji

I. Letní krmení

- Krmnou základnu tvoří tzv. absolutní ovčí krmiva. Jde o krmiva, která ovce dovedou využít lépe než ostatní hospodářská zvířata:
 - a) travní porosty na méně vhodných pastvinách,
 - b) na strmých pozemcích nad 20 %, kde pastva skotu způsobuje půdní erozi,
 - c) porosty pícnin na jaře před jejich hlavním využitím a na podzim po sklizni,
 - d) pastva na strništích, brambořištích atd.,
 - e) příležitostná pastva na orné půdě a v sadech,
 - f) přepásání obilovin před hlavní vegetací,
 - g) ostatní zdravotně nezávadná krmiva, méně vhodná pro ostatní druhy zvířat.

- **Ovce selektivně vyhledávají chutné rostliny a hluboko je vykusují, proto je lépe pást krátkodobě 5 - 7 dnů a obnovit cyklus za 5 - 6 týdnů (regenerace a obrůst porostů). K nasycení je třeba 6 – 10 kg porostu na dojnou ovci (8 - 9 kg zelené hmoty).** Ovce na jaře s chutí požírají i stařinu. Pastvou lze začít již velmi brzy na jaře několik dnů po sejítí sněhu (o měsíc dříve než u skotu). **Optimální výška travního porostu je 7 - 12 cm.** Pastva by měla být realizována nejméně 7 - 8 měsíců (nejlacinější způsob výživy). Možno pást až do souvislé sněhové pokrývky.
- S ohledem na užitkový směr a kvalitu pastevního porostu se ovce podle potřeby přikrmují:
 1. zajistit přístup ke slámě a senu,
 2. dodávat minerálie - lizy (krmná sůl),
 3. zabezpečit dostatek pitné vody.
- Na pastvě dávat pozor na to, aby se:
 1. nepáslo proti slunci,
 2. nepáslo v zamokřených lokalitách (parazitární choroby),
 3. z hlediska prevence nález pást na dané ploše pouze 1 x ročně maximálně 4 - 5 dnů.

II. Zimní krmení

- Zimní krmné dávky jsou podstatně dražší. Jejich základem jsou 1 - 2 kg suchých objemných krmiv (sena a slámy) a 2 - 5 kg krmiv šťavnatých (siláže, okopaniny). Bahnicím v první polovině březosti stačí 0,50 - 0,75 kg sena, vysokobřezí zvířata by měla dostávat 1 - 1,5 kg.
- Možnost i zimní pastvy (listopad - duben) - přepásat ozimé žito, řepu, ječmen, krmnou kapustu, brukev a posklizňové zbytky. **Důležité je zajistit dostatečné množství objemných (suchých i šťavnatých) krmiv a nezbytné množství jadra.**
- Z objemných krmiv ve velkochovech je možné zkrmovat siláže - ovce přijímají raději siláže s vyšší sušinou (senáže), vhodné je k silážím přidávat krmnou řepu, plevy, řezanku (lepší příjem). Kyselá siláže je vhodné předem neutralizovat 1 - 2 g mletého vápence na 1 kg siláže. Siláže s nízkým obsahem sušiny třeba doplnit suchým

objemným krmivem. Siláže musí být kvalitní, čisté zdravotně a hygienicky nezávadné. Senáž (35 - 45 % sušiny) v kombinaci se siláží může v KD nahradit i seno (2 - 3 kg).

- Seno (max. 2 kg) má optimální obsah živin, je nepostradatelné zejména pro jehňata. Seno se zakládá přes den. Sláma (max. 2 kg) slouží pouze k mechanickému dosycení.
- Základním krmivem pro zimní krmné dávky jsou i krmné okopaniny (max. 2 - 3 kg). Jde o náhradu zelené píče v zimním období (krmná řepa, polocukrovka, cukrovka, krmná mrkev apod.).
- **Nezbytnou součástí zimních krmných dávek jsou i jaderná krmiva. Ke krmení se podávají šrotovaná, a to hlavně ve druhé polovině březosti, v období kojení a jehňatům.** Z jaderných krmiv lze do KD použít oves, ječmen, kukuřici, luskoviny (hrách, peluška, vikev, bob - jen malé dávky), otruby (zejména pšeničné).
- Nezbytnou součástí letních i zimních KD jsou minerální krmiva a pitná voda. Z minerálních krmiv se ovčím podává krmná nebo kuchyňská sůl, krmný vápenec a minerální krmné doplňky v podobě minerálních lizů.
- Oproti jiným zvířatům mají ovce relativně vyšší spotřebu vody. Spotřeba vody závisí na řadě faktorů (druh krmiva, věk, hmotnost, teplota, pohyb atd.). Za orientační lze pokládat **spotřebu pitné vody u ovce 3,5 - 4 l (jaro); 5 - 5,5 l (léto); 3 - 3,5 l (podzim); 1,7 - 2,3 l (zima); beran 5 - 6 l; jehně 1 - 2 l.**

Výživa bahnic

- Potřeba živin pro bahnice závisí na živé hmotnosti, užitkovosti a stádiu reprodukčního cyklu. **Prvé zapouštění v 18. - 24. měsíci věku (východofríská již 8. měsíc), závisí na hmotnosti nad – nad 45 kg (vývin až do 3 let).**

Rozlišujeme 3 období:

I. příprava na zapouštění

II. období březosti

III. bahnění a období kojení

I. Příprava na zapouštění

- Toto období spadá do pastevního období. Zvířata s podprůměrným výživným stavem sice přicházejí do říje dříve, ale část oplozených vajíček odumírá, čímž se snižuje plodnost.
- U podvyživených samic je tedy třeba 3 týdny před a 3 týdny po zapuštění zlepšit krmním kondici matek. **Flushing - navýšení energie o 40 % nad záchovnou dávku.**
- Naopak u velmi dobře živených ovcí se někdy doporučuje stimulovat plodnost tzv. **„krmným šokem“**, tj. 6 - 8 týdnů před zapuštěním se omezí KD - snížení živé **hmotnosti** a 4 týdny před zapuštěním se ovce převedou na intenzivní krmení.

II. Období březosti

- Období březosti (150 dnů) je spojené s přechodem na zimní krmení, posledních 6 týdnů je největší růst plodu. Je třeba zajistit krmení tak, aby byl optimálně zajištěn embryonální vývoj a aby se rodila dobře vyvinutá a životaschopná jehňata.
- Nedostatečná výživa vede k vysoké mortalitě jehňat s podprůměrnou porodní hmotností. První polovina březosti není na výživu bahnic zvláště náročná. Důležité je, aby neklesla živá hmotnost a aby nebyly ovce podvyživené.
- Druhá polovina březosti - již od 3. měsíce, se začne intenzivně vyvíjet plod. Nejvíce se zvětšuje v posledních 6 týdnech gravidity, kdy se hmotnost zvýší až o 70 %. V tomto období se výrazně zvyšují nároky na živiny a energii. Se zvětšováním gravidní dělohy se snižuje objem trávicího traktu. Z toho vyplývá, že **je nutné omezovat objemná krmiva a živiny a energii hradit více z krmiv jaderných**. U jehniček je nutno zohlednit, že intenzivně rostou a mají tedy vyšší nároky než dospělé ovce.
- Z dietetického hlediska **by měly vysokobřezí bahnice dostávat 1 - 1,5 kg kvalitního sena a doplněk 0,4 - 0,5 kg jádra**. Kvalitní krmení v tomto období pozitivně ovlivní nejen mléčnost, ale i produkci vlny u plodů (zakládání vlasových folikulů). Jaderná krmiva začínáme zkrmovat zpravidla až ve druhé polovině březosti (0,2 - 0,3 kg). Jejich dávky mírně zvyšujeme v posledních týdnech před obahněním, kdy zároveň snižujeme dávky krmiv šřavnatých.

- Před porodem a v prvních dnech po porodu je velmi vhodný mírně osolený vlažný nápoj z otrub a malého množství vařeného lněného semene. Pokud bahnice po porodu sežere placentu, neuškodí jí to.
- Během týdne po porodu začneme postupně přecházet na normální krmné dávky se šťavnatými krmivly. **Velmi nebezpečné je bahnice překrmovat, kdy dochází k nadměrnému ukládání tuku s jeho následnou lipomobilizací v konečném stádiu gravidity - vznik ketózy**

III. Období bahnění

- Bahnění a laktace vyžaduje zvláštní péči, kterou je třeba věnovat bahnicím při porodu a v prvních dnech po porodu. **V prvním měsíci laktace zvýšíme množství jádra až na 0,5 kg, ve druhém měsíci obvykle stačí 0,4 kg, později asi 0,25 kg.**
- Z obilních šrotů je nejlepší šrot ovesný. Do doplňkových směsí zařazujeme také pšeničné otruby, krmnou mouku, pokrutiny, extrahované šroty, šroty luštěnin i horkovzdušné úsušky.
- Nesmíme zapomínat na doplnění vápníku, fosforu i dalších minerálních látek. Krmnou sůl můžeme smíchat s jadrnými krmivly, můžeme posolit objemná krmiva nebo ji poskytujeme ve formě lizu.
- Nejlépe je za 1 hodinu po porodu podat teplý nápoj z pšeničných otrub nebo odvar z lněného semene, velmi kvalitní seno a jádro. **V průběhu 5 - 7 dnů postupně zařadit do krmné dávky šťavnatá krmiva podporující sekreci mléka.** Výše mléčné užitkovosti je přímo závislá na úrovni výživy tj. na množství a kvalitě podávaných krmiv. Vysoká úroveň výživy musí být zajištěna vzhledem k laktaci do 2. - 3. měsíce, dále se pak nároky na potřebu živin postupně snižují.
- Kojící bahnice se 2 jehňaty má o 1/4 – 1/3 větší nároky na živiny než ovce s jedním jehnětem. **Ovcím, které dojíme, přidáváme na každý 1 l mléka 110 g SNL a 4,95 MJ NEL.** Dotaci energie je dobré řídit podle kondice a výživného stavu ovce.

Příklady krmných dávek pro bahnice

Období	Krmivo	Množství krmiva	
		Lehčí typ	Těžší typ
Bahnice jalové	Luční seno	0,3	0,3
	Kukuřičná siláž	2,5	2,5
	Krmná sláma	0,5	0,7
Bahnice poslední 3 měsíce gravidity	Luční seno	0,7	0,7
	Kukuřičná siláž	2,5	3,0
	Krmná sláma	0,4	0,4
	Jádro	0,4	0,4
Laktující bahnice s jedním jehnětem	Luční seno	1,1	1,1
	Kukuřičná siláž	0,0	2,5
	Krmná řepa	2,0	0,0
	Krmná sláma	0,4	0,4
	Jádro	0,4	0,4

Odchov jehňat

- Jehňata se rodí bez ochranných látek v krvi, stavba placenty neumožňuje přestup imunoglobulinů z krve matky. Novorozené mládě je proto bezbranné proti infekci. Ochranných látek je však dostatek v mlezivu a sliznice tenkého střeva má v prvních hodinách života schopnost vstřebávat bez předchozího rozložení na aminokyseliny celé molekuly těchto bílkovin.

- **Mlezivo je mléčnou žlázou produkováno 2 - 3 dny (kvalitní 24 hodin). Doporučuje se 8 g mleziva na 1 kg ž. hm. jehněte (do 2 hodin). Mlezivo musí jehňata dostat co nejdříve po narození, hned jakmile jsou schopna sát.**
- Prvé mlezivo obsahuje v 1 kg 200 g bílkovin, včetně 120 g albuminů a globulinů. **Minimální dávka mleziva, kterou by mělo jehně přijmout ve 3 - 4 krmeních v prvním dni života, je 200 g, větší příjem je však žádoucí.** Bahnice své jehně poznává čichem. Pokud nechce vlastní matka jehně přijmout, potřebe mu zád' plodovou vodou nebo mlékem jiné bahnice, která je pak snadněji adoptuje.
- Prvé 2 - 3 týdny se jehně živí výhradně mlékem. Jehňata ustájená společně s matkami pijí 10 – 20krát za den. Dáváme-li mléko z cucáku, je třeba v prvých třech týdnech života umožnit napítí šestkrát denně. Noční přestávka mezi napájením by neměla být delší než šest hodin. Denní spotřeba se pohybuje mezi 1 - 1,5 litru mléka. Později se množství mléka snižuje na 0,5 - 1 litr a postupně se přechází na krmení třikrát denně.
- **Jehňata odstavujeme obvykle ve věku 100 - 120 dní.** Slabší jedince necháme sát déle. Po mlezivovém období je možné jehňata odchovávat také pomocí průmyslově vyráběných mléčných krmných směsí pro telata. Směs se rozmíchá v teplé vodě, 175 g na jeden litr nápoje. Jehňata napájíme z cucáku nápojem o teplotě **38 - 40 °C**. Takové techniky krmení se používá k záchraně nadpočetných jehňat, pro která nemají matky dostatečné množství mléka. Lze ji použít i v mléčných stádech, kde se celá produkce mléka využívá na výrobu sýrů, nebo v systému regulované reprodukce pro zkrácení servis periody. Jehňata se nechají 3 - 6 hodin lačnět, a pak se učí pít z cucáku. Prvé tři dny se napájí 4 – 5krát denně, později 3krát denně.
- **Na jadrná krmiva a na jemné luční seno začínáme navykat ve věku 14 dní.** Zpočátku se jehňata učí žrát, teprve později se tato krmiva podílejí na úhradě potřebných živin větší měrou. Vynikajícím krmivem je šrot z loupaného nebo nahého ovsa, kterému dáváme přednost před ostatními obilnými šroty.
- U starších jehňat je vhodné přidat i bílkovinná jadrná krmiva, kvalitní extrahované šroty (např. sójový) nebo šrot luštěnin. Množství jadrných krmiv se postupně zvyšuje, v období odstavu bychom jich měli zkrmovat asi 0,35 kg denně. Dvojčata musíme již od útlého věku krmit intenzivněji, protože na ně připadá méně mateřského mléka než na jedináčky.

- **Dávky sen se zvyšují s postupným rozvojem předžaludku na 0,3 - 0,5 kg při odstavu.** Sušené cukrovarské řízky jsou pro jehňata krmivem vynikající jakosti. Obvykle je zkrmujeme máčené. Při jarním bahnění můžeme na kvalitní pastvu v bezprostřední blízkosti stáje vodit jehňata společně s bahnicemi již ve věku 20 - 30 dnů, po upevnění vztahů mez matkami a jehňaty.
- V zimě je ze šťavnatých krmiv nejvhodnější krmná mrkev nebo krmná řepa, na kterou rovněž navykáme již začátkem druhého měsíce věku. Krmnou dávku doplňujeme minerálními přísadami. Máme-li k dispozici kvalitní jadrná krmiva a naučíme je jehňata přijímat v dostatečném množství, můžeme provádět odstav i dříve než je obvyklé, třeba ve věku pěti týdnů. Průmyslově vyráběná směs pro časný odstav jehňat určená pro období přechodu z výživy mateřským mlékem na krmení jadrnými krmivy (např. ČOJ₁) obsahuje vysoce kvalitní komponenty včetně menšího množství sušeného odstředěného mléka. Zkrmuje se suchá nebo míchaná s máčenými sušenými cukrovarskými řízky do věku 35 - 40 dní. Na jedno jehně se této směsi spotřebují 3 až 4 kg. Pak se postupně přechází na levnější směs (ČOJ₂), která již mléko neobsahuje. Touto směsí, opět předkládanou buď v suchém stavu, nebo s máčenými řízky, krmíme do věku 100 dní při celkové spotřebě 28 - 35 kg. Zároveň zkrmujeme kvalitní seno.
- Krmivo předkládáme jehňatům v příkrmišti (tzv. školce), do kterého nemají přístup matky. Je odděleno od zbývajících částí kotce probíhačkou s tak velikými otvory, že jimi prolezou jen jehňata. Mléko nestačí k uhašení žízně, a proto musíme i kojená jehňata napájet vodou.

Odstav jehňat

a) Časný odstav

- **Ve věku 35 - 40 dnů v 15 kg ž. hm.** Důvodem je dojení matky za účelem získávání mléka a následně její zapuštění do 2 měsíců po porodu. Při tomto systému je možné již od 48 hodin po porodu jehně převést na umělou výživu.
- Používají se speciální mléčné krmné směsi pro jehňata nebo lze použít i mléčné krmné směsi určené pro telata. Lze použít i netržní mléko dojníc sladké nebo později i okyselené (méně chutné). **Krmení se obvykle podává 3x denně, od 3 týdnů 2 x denně.** Jehňatům, přesto, že jsou na mléčné výživě, je nutné zajistit přístup k pitné vodě.

- Od 2. týdne směs bílkovinného koncentrátu a mačkaného obilí, současně podávat seno (kvalitní luční z mladého porostu). K tomu je třeba podávat jehňatům speciální směsi ČOJ₁ a ČOJ₂. Směs ČOJ₂ ve 100 dnech nahradit směsí určenou pro výkrm jehňat VJ.

b) Odstavená jehňata

- Zimní krmná dávka je postavena na seně, silážích, senážích a okopaninách. Do věku 1. roku je nutné podávat jadrná krmiva s vyšším obsahem N-látek.
- Letní krmná dávka je postavena na pastvě s doplňkem sena a jadrné směsi. V následujícím období je výživa jehňat přizpůsobena chovatelskému cíli, za jakým účelem jsou jehňata chována, zda pro masnou produkci (výkrm) nebo pro reprodukci (odchov jehniček a beránků).

Výživa jehňat

1. Kolostrální výživa

- jehně potřebuje pro zajištění pasivní imunity minimálně 200 g mleziva na 1 kg živé hmotnosti rozdělených na 3 – 4 krmení denně
- prvních 14 dnů života je mléko výlučnou potravou jehňat, předžaludky jsou zcela nefunkční a mléko přechází pomocí čepcobachorového splavu přímo do slezu
- mléko ovcí je bohatší na živiny (6 – 8 % tuku a 5 – 6 % cukru)
- jehňata sají až 20 krát denně a proto pastva bahnic nesmí překročit 6 hodin

Složení klostra ovce:

Sušina	32 %
N-látky	20 %
Celkové bílkoviny	18 %
Albuminy a globuliny	12 %
Minerální látky	1 %

2. Výživa mateřským mlékem nebo MKS

- využíváno u velmi časného odchovu, jehňata jsou odstavena 24 hodin po obahnění, dále je využíván u dvojčat kdy není bahnice schopna obě jehňata uživit

- jehňata se odstavují od mléčné směsi ve hmotnosti 12 – 16 kg, nebo se pokračuje v mléčném výkrmu do 16 – 20 kg

3. Výživa pevnými krmivý

- výživa objemnými krmivý a jádrem
- navazuje již na přijímání sena případně jádra v období mléčné výživy
- odstavit je možné jen jehňata, která pravidelně přežvykují

- 10 – 14 dní po odstavu by měla jehňata dostávat ČOJ₁ a kvalitní seno a později se zkrmuje ČOJ₂

- kolem věku 100 dní by mělo dojít k přechodu na VJ

Krmení chovných jehniček

- V prvých měsících po odstavu chceme využít vysoké růstové schopnosti mladých zvířat. Krmíme mnohem intenzivněji než ke konci odchovu. Na celkové potřebě živin se stále větší měrou podílí potřeba záchovná a poměr živin normy se proto rozšiřuje.
- Vhodnou technikou krmení se snažíme spolupůsobit při přípravě organismu pro celoživotní vysokou užitkovost. Stále sledujeme výživný stav zvířat. Růst je vhodné kontrolovat pravidelným vážením.
- Po odstavu nahrazujeme mléčnou bílkovinu kvalitními bílkovinnými krmivý rostlinného původu (sójovým extrahovaným šrotem, šroty luštěnin apod.). Do směsi zařazujeme ovesný šrot i další jadrná krmiva (ječný šrot, pšeničné otruby). Dávky sena zvyšujeme až na 1 kg. Chceme, aby se jehňatům určeným k chovu zvětšil objem trávicího traktu, aby byla v dospělosti schopna konzumovat vysoké dávky objemných krmiv. Tak je připravujeme na pastevní způsob výživy.
- Na pastvu si zvířata navykají zvolna. Teprve ve třetím nebo čtvrtém měsíci věku začínáme počítat s tím, že se pastevní porost významnější měrou podílí na úhradě potřebných živin. **I při kvalitní pastvě jehňata přikrmujeme, a to senem (0,25 - 0,5 kg) a jadrnými krmivý (0,1 - 0,2 kg).** U starších jehniček můžeme dávky jádra omezit a část sena nahradit slámou. Po dosažení věku jednoho roku dáváme jádro jen výjimečně - při špatné kvalitě pastevního porostu.

- V zimě zkrmujeme 0,4 - 1 kg sena, 1 - 5 kg šťavnatých krmiv, na vyrovnání obsahu živin, 0,25 kg krmiv jadrných, 2 - 4 g minerální krmné přísady a 2 - 4 g krmné soli.
- **V období zapouštění, ve věku 18 - 20 měsíců, by měly být jehničky dobře vyvinuté a v přiměřeném výživném stavu.** Při intenzivním krmení během odchovu je možno zapouštět jehničky některých raných plemen (např. žírné merino, charollais, východofríská ovce) již ve věku okolo osmi měsíců.

Krmení chovných beránků

- Během odchovu dostávají beránci krmné dávky s vyšší koncentrací živin než jehničky, protože rychleji rostou. Krmíme je senem, šťavnaté píče dáváme jen malé množství. Ve směsi jadrných krmiv nesmí chybět oves a kvalitní extrahované šroty.
- Pro období nejintenzivnějšího růstu, do věku 180 dní, připravujeme doplňkovou směs s úzkým poměrem živin. Starší beránci dostávají směs glycidového charakteru.

Zásady krmení beranů

- obsah živin v krmné dávce berana nesmí v jednotlivých ročních obdobích kolísat
- zachovat rytmickou pravidelnost krmení
- dbát na zdravotní nezávadnost krmiv
- při změnách krmných dávek striktně dodržovat zásadu postupného přechodu
- zabezpečit dostatečné množství nezávadné, čisté a přiměřeně teplé pitné vody

Krmení plemenných beranů

- Plemenné berany krmíme jadrnějším typem krmných dávek než bahnice. Z objemné píče je nejdůležitější kvalitní seno. Zkrmujeme **je po celý rok, v létě 0,8 až 1,5 kg, v zimě 1 - 2 kg denně.** Pastva, popř. ve stáji předkládaná zelená píče v množství 3 - 4 kg je pouze doplňkem krmných dávek.
- V zimě dáváme ze šťavnatých krmiv přednost krmné mrkvi a krmné řepě (1 - 1,5 kg).
- V období pohlavního klidu zkrmujeme 0,5 - 0,7 kg směsi jadrných krmiv. V období připouštění připravujeme plemenné berany vydatnějším krmením alespoň měsíc předem. Dávky jádra zvyšujeme na 1 - 1,5 kg. Z celkového množství jadrných krmiv by měla být alespoň polovina ova. Do krmné směsi zařazujeme také luštěniny,

pšeničné otruby i kvalitní pokrutiny s výjimkou lněných, které působí zhoršení kvality semene

Výkrm ovcí

- Výživa významně ovlivňuje jatečnou hodnotu a kvalitu masa vykrmovaných zvířat. O masné produkci již rozhoduje správná výživa matek v době gravidity a výživa jehňat v průběhu odchovu a výkrmu.
- Jehňata nedostatečně krmených březích matek se rodí deformovaná (krátkonohá, úzký, krátký málo hluboký hrudník, s nízkou porodní hmotností), s nízkou životaschopností. Taková jehňata mají již omezené předpoklady pro vlastní výkrm. Z hlediska masné produkce je u jehňat velmi důležitá poporodní hmotnost. U podprůměrných jehňat je vysoká poporodní mortalita a nízká růstová intenzita.
- Pro produkci jakostního masa se vykrmují mléčná i odstavená jehňata. Mléčným jehňatům předkládáme od dvou týdnů ad libitum doplňkovou směs jadrných krmiv. Její spotřeba závisí na mléčnosti bahnice ke konci výkrmu ve věku dvou měsíců obvykle kolísá mezi 0,15 a 0,30 kg. Prodloužíme-li výkrm do věku 2,5 - tří měsíců, zvyšuje se denní příjem směsi i přes 0,5 kg.
- Malé množství sena může být v posledním období výkrmu dietetickým doplňkem krmné dávky. Podobně jako telata lze i jehňata vykrmovat mléčnou krmnou směsí bez přídavku dalších krmiv.
- Zdravá, dobře vyvinutá odstavená jehňata vykrmujeme do živé hmotnosti 35 až 40 kg.

Výkrm jehňat

1. Intenzivní výkrm

- **Při intenzivním výkrmu by měly být přírůstky alespoň 250 - 300 g mohou však přesáhnout i 350 g za den.** Jehňata vykrmujeme ve stáji jadrnými krmivy ad libitum a omezenými dávkami (0,35 kg) sena. Granulované směsi žerou zvířata ochotněji než směsi netvarované. Velmi vhodné je míchat jadrná krmiva se strouhanou řepou nebo máčenými sušenými cukrovarskými řízky. Průměrná denní spotřeba jadrných krmiv za celý výkrm se obvykle pohybuje od 0,75 kg do hodnot vyšších než 1 kg, spotřeba na kilogram přírůstku kolísá v závislosti na intenzitě růstu a kvalitě krmiv mezi 2,5 a 3,5 kg.

2. Polointenzivní výkrm

- Při polointenzivním výkrmu zvířata postupně navykneme na pastvu. Zároveň zkrmujeme seno, 0,2 - 0,5 kg jaderných krmiv a doplňujeme potřebné minerální látky. **Denní přírůstky by měly dosahovat 120 - 150 g**, spotřeba jaderných krmiv za celou dobu výkrmu by neměla přesáhnout 50 kg. Výkrm ukončíme nejpozději ve věku osmi měsíců.

3. Mléčný výkrm jehňat

- Výkrm mléčných jehňat je založen na příjmu mateřského mléka nebo pomocí mléčné krmné směsi. Při výkrmu mateřským mlékem je jehně s matkou do věku 2 - 3 měsíců.
- **Výkrm je ukončen většinou v 60 - 70 dnech, kdy jehňata dosahují živé hmotnosti 18 - 25 kg.** Od 2. - 3. týdne věku mají jehňata k dispozici kvalitní seno a doplňkovou krmnou směs připravenou z jaderných krmiv (ČOJ₂). V řadě zemí s vysokou tradicí konzumace skopového masa je velmi ceněno maso z extenzivní produkce na horských loukách a pastvinách. Maso je preferováno zejména pro výborné chuťové vlastnosti, které jsou dány především velkou pestrostí floristického složení pastevních porostů v těchto oblastech. Řada rostlinných druhů je ceněna proto, že obsahují nejrůznější aromatické látky a řadu dalších organických látek (éterické oleje, organické kyseliny, hořčiny, glykosidy, cukry atd.), které i v malých dávkách mohou významně ovlivnit sensorické, ale i nutriční vlastnosti masa.
- Z hlediska vyšší intenzity se používá výkrm pomocí komerčně vyráběných mléčných krmných směsí. Při tomto systému výživy je snahou brzy odstavit jehně od matky (do 3 týdnů) a jehně postupně (návyk 1 - 2 dny) převést na mléčnou krmnou směs. Jehňata by měla dosahovat průměrný denní přírůstek 250 - 300 g. Výkrm je ukončen v 60 - 70 dnech v hmotnosti 21 - 23 kg.

4. Výkrm odstavených jehňat (odstav ve 2 měsících)

- **Výkrm odstavených jehňat, do kterého jsou zařazována jehňata, která se nehodí pro chovné účely, je ukončen v 5. - 6. měsíci v hmotnosti 35 - 50 kg.** Je možný i kombinovaný způsob, kdy po ukončení pastvy je možno jehňata stájově dokrmit.
- Krmná dávka je v tomto období sestavena ze sena, šťavnatých objemných krmiv a jádra.

5. Patevní výkrm mladých zvířat

- Nejvíce ovcí je chováno v Asii, Severní Americe, v Jižní Americe, v Africe a v Evropě. Velké chovy z hlediska produkce kvalitní vlny jsou v Austrálii a Novém Zélandu. Většina ze světových chovů ovcí je charakterizována extenzivním způsobem chovu, kde hlavním zdrojem výživy je patevní porost.
- Extenzivní výkrm je realizován na pastvě. Podle kvality patevního porostu je nutné přidávat odstaveným jehňatům jadrná krmiva (vhodná je i komerčně vyráběná směs VJ). Při tomto typu výkrmu jehňata dosahují nižší denní přírůstek v rozmezí 120 - 150 g. Z ekonomického hlediska, ale i z hlediska jatečné kvality jehňat a jejich masa je vhodné, aby jehňata byla krmena tak, aby byla zachována dobrá růstová intenzita po celé období výkrmu.
- Intenzivní dokrm v konečné fázi výkrmu již plně nevyužívá vysoké růstové intenzity mladých zvířat, navíc dochází u zvířat k vyššímu ukládání tuku.

6. Intenzivní výkrm jehňat

- **Pro velkovýrobní jatečné zpracování a výrobu jehněčího masa je nejvýhodnější intenzivní výkrm, který předpokládá časný odstav jehňat do 35 - 40 dnů při hmotnosti 12 - 15 kg.** Tento typ výkrmu je realizován pomocí průmyslově vyráběných směsí, kdy od 10 dnů věku se zkrmuje směs pro časný odstav jehňat (ČOJ₁) a to do odstavu, kdy se přechází na druhou směs (ČOJ₂), která se zkrmuje do 100 dnů věku jehňat. Současně se podává kvalitní seno.
- Ve věku 100 dnů se směs ČOJ₂ nahrazuje směsí určenou pro výkrm jehňat (VJ). Přesto, že v krmných směsích (především u VJ) se často používá močovina, její přídavek negativně neovlivňuje jatečnou hodnotu vykrmovaných jehňat.

7. Dokrm dospělých ovcí

- Z hlediska zlepšení jatečné kondice se někdy provádí dokrm vyřazených ovcí. Tento typ výkrmu je však málo rentabilní. Provádí se buď na pastvě, kde se převedou ovce na kvalitnější porosty nebo se vyřazené ovce soustředí do stáje, kde se dokrmují.
- Krmná dávka je založena na objemném krmivu s malým přídavkem slámy a sena a s doplňkem jádra (asi 0,5 kg).